

Цигульський Сергій Миколайович

доцент кафедри

загальноправових дисциплін

Дніпровського державного

університету внутрішніх справ,

кандидат історичних наук

ПОРУШЕННЯ НОРМ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ ПРИ ВИКОРИСТАННІ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ: ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ

Наразі проблематика штучного інтелекту і меж його застосування у світі є однією з ключових та найбільш актуальних. В Україні, звісно, майже вся увага суспільства прикута до війни і збройної агресії зі сторони росіян, але є багато загальносвітових тенденцій, які найближчі десятиліття матимуть визначальний вплив на усі сфери суспільних відносин. Застосування штучного інтелекту якраз є прикладом такої тенденції.

Важко сперечатися про переваги штучного інтелекту, таких його проявів, як «чат GPT». Але, нажаль, будь-яку технологію можна використати як на благо, так і для негативних наслідків, шкоди. Застосування штучного інтелекту в навчанні, якщо таке застосування не передбачене завданням, шкодить якості освітніх послуг, від чого страждає в першу чергу той, хто його використовує. Написання досліджень, виконання певних завдань в межах компонентів освітніх програм є важливим елементом для формування у здобувачів вищої освіти певних компетенцій, але «завдяки» штучному інтелекту здобувач «виконує» завдання, водночас не набуваючи важливого досвіду і компетенцій. Ми вважаємо, що у першу чергу у закладах вищої освіти варто не забороняти використання штучного інтелекту й не розробляти акти, що пов'язані із академічною доброчесністю, в яких будуть міститися покарання за порушення норм академічної доброчесності, треба роз'яснювати здобувачам про негативні наслідки застосування «чату GPT» у навчанні для них самих.

Разом із тим дослідники підкреслюють сильні сторони застосування штучного інтелекту. І. Похиленко вказує, що у навчальному процесі штучний інтелект може стати ключовим інноваційним елементом, який сприятиме саморозвитку здобувачів вищої освіти [1, с. 401].

У законодавстві України не зазначається поняття штучного інтелекту і немає норм щодо його застосування як порушення принципів і норм академічної доброчесності. У Верховній Раді України зареєстрований проєкт закону «Про академічну доброчесність». В ньому є статті, які можна стверджувати, стосуються застосування штучного інтелекту для порушення норм і принципів академічної доброчесності, але не розкривається поняття

штучного інтелекту та програм генерування текстів тощо. Ми вважаємо через важливість питання та поширеність таких суспільних відносин у навчанні, як застосування штучного інтелекту для генерування текстів (для «виконання» поставлених в межах дисциплін завдань), на законодавчому рівні варто детально врегулювати такі суспільні відносини. В ст. 24 проєкту про академічний плагіат Закону міститься норма, що: «Академічним плагіатом також є оприлюднення як результатів власної академічної діяльності текстів та/або результатів, сформованих (згенерованих) комп'ютерною програмою в автоматичному режимі, якщо цей факт не зазначено в академічному творі чи супровідних матеріалах до нього» [2]. Зауважимо, що згадування про використання штучного інтелекту недостатньо, якщо ми говоримо про освітній процес, то для здобувачів вищої освіти необхідно власноруч виконувати передбачені завдання, а не зазначати факт його використання. На нашу думку, необхідно зазначити, що використання штучного інтелекту дозволено лише у випадках, якщо його застосування, власне, є частиною завдання або дослідження.

Частиною 4 ст. 42 чинного Закону України «Про освіту» лише розкривається поняття академічного плагіату, але жодної згадки немає про генерування текстів комп'ютерною програмою в автоматичному режимі: «академічний плагіат – оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості) та/або відтворення опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства» [3]. В такому випадку плагіатом є лише використання результатів інших осіб, тобто в такому випадку згенерований комп'ютерною програмою текст не підпадає під порушення норм і принципів академічної доброчесності.

Тому, на нашу думку, питання використання в освітньому процесі програм генерування текстів (застосування штучного інтелекту) потребує негайного нормативного врегулювання. Разом із тим необхідно питанню застосування штучного інтелекту приділити окрему статтю закону у проєкті закону «Про академічну доброчесність».

Перелік використаних джерел:

1. Похиленко І. С. До питання про використання штучного інтелекту в навчальному процесі. *Академічна доброчесність, відкрита наука та штучний інтелект : як створити доброчесне освітнє середовище*: збірник есе програми підвищення кваліфікації. Львів ; Торунь, 18 вересня – 18 жовтня 2023 року. Львів; Торунь: Liha-Pres, 2023. С. 399- 401.
2. Про академічну доброчесність: проєкт Закону України № 10392 від 08.01.2024. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/43481>.
3. Про освіту: Закон України від 5 вересня 2017 року № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>.